

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ที่ประกอบด้วยพื้นที่ราบริมฝั่งทะเล และพื้นที่ส่วนที่เป็นเกาะในอ่าวไทยประมาณ 50 เกาะ โดยมีเกาะที่สำคัญ คือ เกาะสมุย เกาะพะงันและหมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีธรรมชาติที่สวยงามและหลากหลายประเภท เช่น ป่า เขา น้ำตก ชายทะเลและหมู่เกาะ ทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีทรัพยากรที่สำคัญต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

จากการประเมินความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยพิจารณาจากลักษณะที่ดึงดูดใจเป็นหลัก ประกอบกับการพิจารณาจากปริมาณนักท่องเที่ยวพบว่า **เกาะสมุย** มีความสำคัญสูงสุด¹ เหตุนี้เองทางจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงมีนโยบายในการพัฒนาเกาะสมุยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทำให้เกาะสมุยมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

เกาะสมุยอยู่ห่างจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีไปทางทิศตะวันออกประมาณ 84 กม. พื้นที่ตอนกลางของเกาะมีลักษณะเป็นภูเขาหินแกรนิตสูง 630 ม. จากระดับน้ำทะเลวางเป็นแนวขวางจากพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือผ่านกลางตัวเกาะครอบคลุมพื้นที่ด้านตะวันออกเกือบทั้งหมด ส่วนพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงใต้เป็นภูเขาหินทราย ขณะที่พื้นที่ส่วนอื่น ๆ เป็นที่ราบต่ำและที่ลุ่มประมาณ 5.28% เป็นที่ดอนประมาณ 32.97% เป็นหาดทรายและสันทรายอีก 7.95%² จากลักษณะของภูมิประเทศดังกล่าวทำให้เกาะสมุยมีลักษณะของภูมิประเทศที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติ (Natural Environment) ที่ประกอบด้วย ชายหาด เช่น อ่าวเฉวง, อ่าวละไม, อ่าวแม่ น้ำ, อ่าวบางน้ำจืด, แหลมใหญ่ ฯลฯ และน้ำตก เช่น น้ำตกหินลาด, น้ำตกหน้าเมือง เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้าง (Man-Made Environment) เช่น อาคารสิ่งปลูกสร้างอันได้แก่ ศาสนสถานและบ้านเรือนพื้นถิ่นอายุกว่า 100 ปี หรือส่วนของชุมชนอย่างตลาดหน้าทอนที่เป็นเสมือนศูนย์กลางของชุมชน ตลอดจนพื้นที่เกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสวนมะพร้าวที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของเกาะสมุย เป็นต้น ทิวทัศน์ต่าง ๆ เหล่านี้สามารถมองเห็น

¹ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย / สุราษฎร์ธานี (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2528), หน้า 2-49.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-1.

ได้จากถนนสายหลัก คือ *ถนนทวิราชบุรีภักดิ์* (ทางหลวงหมายเลข 4169) ซึ่งวิ่งวนเป็นวงบรจพบ โดยรอบเกาะเป็นระยะทางประมาณ 50 กม. ทำให้สามารถเห็นทัศนียภาพของเกาะโดยรอบได้เป็นอย่างดี

ด้วยคุณภาพและความหลากหลายของทิวทัศน์ของเกาะสมุยดังกล่าวจึงทำให้เกาะสมุยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง จนรัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสนใจและมีนโยบายเร่งด่วนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย อีกทั้งจะใช้รูปแบบการพัฒนาเกาะสมุยนี้เป็นตัวอย่างสำหรับการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีลักษณะเดียวกันต่อไปในอนาคตด้วย ดังจะเห็นได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุยเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2544 ที่ได้มีการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกาะสมุยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 7 ประการ³ หนึ่งในประเด็นเหล่านั้นก็คือ *การปรับปรุงเส้นทางคมนาคม* ซึ่งหากจะทำการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น นอกจากจะต้องปรับปรุงด้านประโยชน์ใช้สอยของเส้นทางดังกล่าวเพื่อให้สามารถเข้าถึงในจุดต่าง ๆ ของเกาะสมุยได้ดียิ่งขึ้นและสะดวกยิ่งขึ้นแล้ว⁴ ก็ควรจะต้องปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางด้านสุนทรียภาพด้วย⁵ เนื่องจากเส้นทางดังกล่าวส่งผลโดยตรงกับความรู้สึกของผู้ใช้เส้นทางหรือนักท่องเที่ยวโดยผู้ใช้เส้นทางหรือนักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นทัศนียภาพของเกาะสมุยจากเส้นทางดังกล่าวได้ ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมายังเกาะสมุยก็เพื่อชมทิวทัศน์และธรรมชาติที่สวยงามของเกาะสมุย หากสามารถเห็นทิวทัศน์ที่สวยงามได้จากถนนหลักด้วย โดยการที่มีแนวถนนติดกับทะเล ชายหาด หรือจุดชมวิว ก็จะสร้างความตื่นตาตื่นใจได้ ตลอดจนทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่ากับการที่ได้เสียเงินและเวลาเดินทางมายังเกาะสมุยเพื่อแลกกับการได้ชื่นชมทัศนียภาพที่สวยงาม ดังนั้นการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมด้านสุนทรียภาพจึงมีความสำคัญ เพราะถึงแม้ถนนจะมีความสะดวกหรือสัญจรได้รวดเร็วปลอดภัยมากเพียงใด แต่ถ้าหากขาดซึ่งความงามหรือสุนทรียภาพแล้วก็จะไม่สร้างให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวหรือคนทั่วไปเลย ด้วยเหตุนี้การวางแผนในการออกแบบและการจัดการแนวเส้นทางของถนนหลักรอบเกาะสมุยโดยเฉพาะในบริเวณที่มีคุณภาพทิวทัศน์ที่สวยงามนั้นจึงมีความสำคัญ เนื่องจากหากมีการทำลายทัศนียภาพที่สวยงามหรือมีการบดบังทัศนียภาพก็จะส่งผล

³ “เวิร์กช็อปสมุยแก้ด่วน 7 ข้อ,” *มติชน* (31 กรกฎาคม 2544) : 5.

⁴ Clare A. Gunn, *Vacationscape Designing Tourist Regions* (New York : Van Nostrand Reinhold, 1988), p. 103.

⁵ เดชา บุญค้ำ, “การวางผังบริเวณอุทยานแห่งชาติ,” *การสัมมนาหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ณ กรมป่าไม้* (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2527), หน้า 51.

กระทบต่อการท่องเที่ยวได้ ดังเช่นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีการขยายตัวของเมืองและการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของเกาะสมุยทำให้เกิดการสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและส่งผลให้เกิดการบดบังทัศนียภาพ ซึ่งหากไม่มีการควบคุมการพัฒนาและการจัดการที่ดีก็จะทำให้คุณภาพทิวทัศน์ของถนนหลักรอบเกาะสมุยนั้นมีคุณภาพลดลง จนกระทั่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของเกาะสมุยได้ในที่สุด

นอกจากนี้แล้ว *คุณภาพทิวทัศน์ (Visual Quality)* ยังมีความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยตรง กล่าวคือ คุณภาพทิวทัศน์สามารถทำให้เกิดการรับรู้สภาพแวดล้อมและสร้างให้เกิดความประทับใจได้จากภาพที่เห็น ซึ่งประกอบด้วยวิวหรือมุมมอง (View or Vista), องค์ประกอบทางภูมิทัศน์ (Landscape Element), คุณลักษณะของที่ว่าง (Spatial Characteristics) และที่สำคัญคือ ลำดับของการมองเห็น (Visual Sequence) เนื่องจากการรับรู้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการรับรู้ที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนที่ ดังนั้นภาพที่เห็นในแต่ละช่วงของการเคลื่อนที่ย่อมมีความต่อเนื่องและทำให้เกิดความรู้สึกต่างกัน เช่น การเดินทางผ่านทิวทัศน์ที่เป็นแม่น้ำ ผ่านป่าทึบ ย่านชุมชน ไปยังน้ำตก ย่อมสร้างให้เกิดความตื่นเต้นและประทับใจในแต่ละช่วงมากกว่าการเดินทางผ่านเส้นทางที่เป็นทิวทัศน์อย่างเดียวกันตลอด ซึ่งในที่สุดก็จะสร้างความน่าเบื่อให้มากกว่า⁶ หรือการกำหนดให้มีลำดับของการมองเห็นจากมุมมองของถนนบางส่วนถูกปิดกั้นด้วยแนวของภูเขาหรือกลุ่มของต้นไม้แล้วค่อย ๆ เผยให้เห็นจุดที่ต้องการเน้น ตลอดจนการใช้ความลาดชันของพื้นที่ในการกำหนดเส้นทางจากต่ำไปสูงก็สามารถทำให้สภาพแวดล้อมค่อย ๆ คลี่คลายตัวเองออกมา⁷ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าด้วยการสร้างลำดับของการมองเห็นนี้จะทำให้ผู้ใช้เส้นทางรู้สึกว่าจะมีความน่าสนใจและในแต่ละจุดก็มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยตลอด ดังนั้นหากมีการวางแผนถนนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและทัศนียภาพโดยการคำนึงถึงการมองเห็นวิวหรือมุมมอง, องค์ประกอบทางภูมิทัศน์, คุณลักษณะของที่ว่างและลำดับของการมองเห็น รวมทั้งความรู้สึกของผู้ใช้เส้นทางก็จะช่วยทำให้เกิดความสนใจที่ต่อเนื่องกัน เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสร้างให้เกิดความประทับใจได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลที่ได้เหล่านี้ล้วนส่งเสริมต่อการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวได้โดยตรง ด้วยเหตุนี้จึงมีการทำการประเมินคุณภาพทิวทัศน์ขึ้น เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดการพื้นที่หรือโครงการต่าง ๆ ทางด้านสุนทรียภาพ โดยมีการใช้วิธีการประเมินคุณภาพทิวทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมาจากหน่วยงานป่าไม้ของประเทศสหรัฐอเมริกาและได้พัฒนาจนกลายเป็นวิธีที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในอีกหลาย ๆ ประเทศ แต่สำหรับประเทศไทยนั้นยังคงไม่มีหน่วยงานใดที่ให้ความสำคัญกับการ

⁶ Clare A. Gunn, *Vacationscape Designing Tourist Regions*. p. 104.

⁷ Gordon Cullen, *The Concise Townscape* (New York : Van Nostrand Reinhold, 1971), p. 9.

ประเมินคุณภาพทัศนียภาพ ตลอดจนการนำวิธีการประเมินดังกล่าวไปใช้งานอย่างจริงจัง ทำให้ยังคงไม่มีความชัดเจนในเรื่องของวิธีการที่ใช้ในการประเมินคุณภาพทัศนียภาพเป็นอย่างมาก

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงจะทำการประเมินคุณภาพทัศนียภาพของถนนหลักรอบเกาะสมุยว่าบริเวณใดมีคุณภาพทัศนียภาพสูงและบริเวณใดที่มีคุณภาพทัศนียภาพต่ำเพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพทัศนียภาพของเส้นทางดังกล่าว อันจะส่งเสริมต่อการท่องเที่ยวของเกาะสมุยตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีการรับรู้สภาพแวดล้อมและความงามของภูมิทัศน์ ซึ่งที่ผ่านมามีการศึกษา วิเคราะห์ และประเมินโครงการในลักษณะที่ใกล้เคียงกันนี้มาแล้ว อาทิ *The View From The Road*⁸ ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมระหว่างการเดินทางบนถนนของผู้ใช้ในแง่ของความรู้สึกและการสื่อความหมายของเมืองเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการออกแบบและจัดวางแนวถนนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม, จังหวะการเคลื่อนที่ของรถยนต์ และความรู้สึกของผู้เดินทาง หรือตัวอย่างของ *การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางด้านสุนทรียภาพโครงการก่อสร้างทางหลวงรอบเกาะภูเก็ต*⁹ ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการก่อสร้างทางหลวงรอบเกาะภูเก็ต ซึ่งนับได้ว่ามีลักษณะของโครงการที่ความใกล้เคียงกับการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างมากทั้งในเรื่องของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิประเทศที่ประกอบด้วยภูเขา ชายหาด พื้นที่เกษตรกรรม ตลอดจนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่คล้ายคลึงกัน และลักษณะของโครงการที่เป็นแนวถนนรอบเกาะเช่นเดียวกับในกรณีของเกาะสมุย แต่เกาะสมุยนั้นยังไม่เคยได้มีการวิเคราะห์และประเมินโครงการในลักษณะดังกล่าวมาก่อน ส่วนกรณีของเกาะภูเก็ตนั้นก็เพียงแค่จำแนกประเภทของภูมิทัศน์และผลกระทบทางสายตาที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้ทำการศึกษาหรือวิเคราะห์ลงไปในรายละเอียดของการประเมินคุณภาพทัศนียภาพ (Visual Quality) มากนัก ทั้งนี้คุณภาพทัศนียภาพจะทำให้ผู้ใช้เส้นทางนั้น ๆ ได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมและก่อให้เกิดความประทับใจได้โดยตรง

นอกจากนี้แล้วยังมีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพทัศนียภาพที่เรียกว่า *Visual Resource Management (VRM)*¹⁰ ที่เป็นการประเมินคุณภาพทัศนียภาพด้วยการให้คะแนนซึ่งมีการ

⁸ Donald Appleyard, Kevin Lynch and John R. Myer, *The View From The Road* (Massachusetts : MIT, 1966)

⁹ บัณฑิต จุลาลักษณ์ และคณะ, *การศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อมของการก่อสร้างทางหลวงรอบเกาะภูเก็ต : การใช้ที่ดินและทัศนียภาพ* (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530)

¹⁰ Edward H. Stone, *Visual Resource Management* (Washington D.C. : American Society of Landscape Architects, 1978)

นำไปใช้กันอย่างแพร่หลายในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อลักษณะทางการมองเห็นได้ โดยในการประเมินนั้นใช้ผู้ประเมินที่ได้ผ่านการฝึกหรืออบรมทางด้าน การประเมินคุณค่าทางสุนทรียภาพเพียงผู้เดียวทำการประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนน ที่ได้กำหนดไว้เป็นตารางมาตรฐานของการให้คะแนนจากพื้นฐานทางสภาพแวดล้อมและความชอบหรือรสนิยมของชาวอเมริกันเป็นหลัก ดังนั้นถ้าหากสามารถนำเกณฑ์ที่ใช้ในการให้คะแนนคุณภาพทัศนียภาพดังกล่าวมาปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและรสนิยมของคนไทยได้ก็จะเป็นประโยชน์ในการประเมินคุณภาพทัศนียภาพตลอดจนการประเมินผลกระทบสภาพแวดล้อมทางด้านสุนทรียภาพเป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้จากการประเมินคุณภาพทัศนียภาพของถนนหลักรอบเกาะสมุยจะได้เสนอแนะเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพทัศนียภาพของถนนหลักรอบเกาะสมุย โดยพิจารณาในส่วนที่มีศักยภาพที่ดีก็จะได้ทำการส่งเสริมหรือรักษาไว้ ในส่วนที่มีคุณภาพเชิงลบก็จะได้เสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นทัศนียภาพที่สวยงามของเกาะสมุยได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้แล้วผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะได้เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงวิธีการประเมินคุณภาพทัศนียภาพที่เป็นวิธีการมาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกาให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของไทยและสามารถนำไปปรับใช้กับโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อหาวิธีการประเมินคุณภาพทัศนียภาพที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย
- 1.2.2 เพื่อประเมินคุณภาพทัศนียภาพที่เห็นได้จากถนนหลักรอบเกาะสมุย
- 1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพทัศนียภาพของถนนหลักรอบเกาะสมุย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ด้านพื้นที่

ศึกษาทัศนียภาพของเกาะสมุยที่เห็นได้จากถนนหลักรอบเกาะสมุย ได้แก่ ถนนทวีราษฎร์ภักดี หรือทางหลวงหมายเลข 4169 ซึ่งมีความยาวทั้งสิ้น 50 กิโลเมตร

1.3.2 ด้านเนื้อหา

เนื่องจากการประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้นประกอบด้วยการพิจารณาในปัจจัยทางกายภาพ (Physical Factors) ได้แก่ ธรณีวิทยา, ธรณีสัณฐาน, คุณสมบัติของการระบายน้ำ, คุณสมบัติของดิน, นิเวศวิทยา, ภูมิอากาศ ปัจจัยของมนุษย์ (Human Factors) ได้แก่ มนุษยวิทยา, การใช้ที่ดิน, อาคารและการตั้งถิ่นฐาน ปัจจัยทางสุนทรียภาพ (Aesthetics Factors) หรือปัจจัยทางการมองเห็น (Visual Factors) ได้แก่ ทัศนียภาพ, ผู้มอง, สิ่งที่มีมองเห็น และปัจจัยที่เกิดจากการร่วมกันของปัจจัยข้างต้น ได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรมและปัจจัยทางประวัติศาสตร์¹¹ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวและสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดก็คือ ปัจจัยทางสุนทรียภาพหรือการมองเห็น ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้นี้จึงจะเน้นเฉพาะการประเมินคุณภาพของทิวทัศน์ (Visual Quality) เท่านั้น โดยสิ่งที่จะต้องพิจารณาได้แก่ วิวและมุมมอง (View & Vista), องค์ประกอบทางภูมิทัศน์ (Landscape Element), คุณลักษณะของที่ว่าง (Spatial Characteristics) และลำดับของการมองเห็น (Visual Sequence) นอกจากนี้แล้วจะได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพทิวทัศน์โดยเฉพาะเกณฑ์ที่ใช้ในการให้คะแนนคุณภาพทิวทัศน์มาทดลองใช้กับเกาะสมุยเพื่อทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือด้วย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้รู้ถึงวิธีการประเมินคุณภาพทิวทัศน์และสามารถเลือกใช้วิธีการประเมินที่มีความเหมาะสมกับการประเมินคุณภาพทิวทัศน์ของถนนหลักกรอบเกาะสมุยได้

1.4.2 วิธีการประเมินและผลที่ได้จากการประเมินสามารถนำไปปรับใช้กับโครงการอื่นในลักษณะเดียวกันได้

1.4.3 ได้แนวทางการปรับปรุงคุณภาพทิวทัศน์ของถนนหลักกรอบเกาะสมุยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และสามารถเสนอแนะวิธีการประเมินคุณภาพทิวทัศน์ที่มีความเหมาะสมได้

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.5.1 ขั้นตอนการศึกษา คำนคว้า รวบรวมและจำแนกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกาะสมุย ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ สภาพภูมิประเทศและตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ต่าง ๆ

¹¹ Institute of Environmental Assessment, Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment (London : E & FN Spon, 1995), p. 13.

1.5.1.2 ข้อมูลทฤษฎีการรับรู้สภาพแวดล้อมและความงามในภูมิทัศน์

1.5.1.3 ข้อมูลวิธีการประเมินคุณภาพทิวทัศน์ (Visual Assessment)

1.5.1.4 กรณีศึกษาหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1.5.2.1 การสำรวจและเก็บข้อมูลของสภาพแวดล้อมและทิวทัศน์ที่สามารถเห็นได้จากถนนหลักกรอบเกาะสมุยด้วยภาพถ่ายในจุดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นภาพตัวแทนของทิวทัศน์ในแต่ละจุดตลอดแนวเส้นทางของถนนหลักกรอบเกาะสมุย

1.5.2.2 ภาพที่ได้นำมาเลือกเป็นภาพตัวแทนของแต่ละหน่วยพื้นที่ที่ได้แบ่งไว้ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยบริเวณที่มีลักษณะเหมือนกันก็จัดให้เป็นหน่วยเดียวกันและใช้ภาพแสดงลักษณะทั่วไปของพื้นที่รวมทั้งแสดงบริเวณที่มีความสำคัญเป็นพิเศษทั้งในแง่บวกหรือแง่ลบ เช่น บริเวณที่มีทิวทัศน์สวย หรือบริเวณที่มีมุมมองสวยงามแต่ถูกบดบัง เป็นต้น

1.5.2.3 ภาพตัวแทนในแต่ละจุดของทิวทัศน์ที่สามารถเห็นได้จากถนนหลักกรอบเกาะสมุยที่ได้ทำการสำรวจและเลือกมาแล้วในขั้นต้น นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพของทิวทัศน์ (Visual Quality) แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบก่อนที่จะนำไปใช้สอบถามจริง

1.5.2.4 แบบสอบถามที่ได้ทำการทดสอบแล้วนำไปสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่ผู้ใช้เส้นทางถนนหลักกรอบเกาะสมุยทั้งในกลุ่มของนักท่องเที่ยวชนชาติต่าง ๆ อาทิ นักท่องเที่ยวชาวตะวันตก, นักท่องเที่ยวชาวเอเชีย, นักท่องเที่ยวชาวไทย และกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตลอดจนนำไปสอบถามกับคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งที่ประกอบอาชีพทั่วไป และกลุ่มสถาปนิก-ภูมิสถาปนิกรวมจำนวนทั้งสิ้น 150 คน

1.5.2.5 ผลจากแบบสอบถามที่ได้นำมาแปลเป็นข้อมูลและจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS* เพื่อใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์ต่อไป

1.5.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.3.1 วิเคราะห์ผลที่ได้จากแบบสอบถามในประเด็นของคุณภาพทิวทัศน์ในแต่ละจุดและตลอดแนวถนนทั้งทิศทางตามเข็มนาฬิกาและทิศทางทวนเข็มนาฬิกา โดยพิจารณาผลการประเมินคุณภาพทิวทัศน์ประกอบกับเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ และอธิบายด้วยทฤษฎีการรับรู้สภาพแวดล้อมและความงามในภูมิทัศน์

* SPSS เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและมีการจัดการฐานข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ ตลอดจนสามารถประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

1.5.3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่ได้จากแบบสอบถามกับตัวแปรในกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เชื้อชาติ, การศึกษา, อายุ และเพศ เป็นต้น โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวกับผลการประเมินคุณภาพชีวิตด้วยนัยสำคัญทางสถิติ

1.5.3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพชีวิตด้วยแบบสอบถามกับผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพชีวิตด้วยเทคนิค VRM ซึ่งเป็นวิธีการหรือเครื่องมือมาตรฐานที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลาย เพื่อประเมินวิธีการดังกล่าวว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ในเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมและความชอบของคนที่แตกต่างกัน

1.5.4 ขั้นตอนการสรุปผล

ผลการวิเคราะห์ที่ได้นั้นจะนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะถึงวิธีการในการประเมินคุณภาพชีวิตที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย และเสนอแนะแนวทางในการนำวิธีการประเมินคุณภาพชีวิตดังกล่าวไปใช้ทั้งในสภาพแวดล้อมของเกาะสมุยเองและในโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ตลอดจนผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพชีวิตของถนนหลักรอบเกาะสมุยนั้นก็จะนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของถนนหลักรอบเกาะสมุยต่อไป